

в тому числі в галузі кредитної підтримки, що необхідно для стимулювання подальшого розвитку інвестиційних проєктів та програм, залучення на це потрібних інвестиційних ресурсів;

3. Нормативне урегулювання питання оформлення права власності на теплові мережі;

4. Ведення загальнодержавної статистичної звітності стосовно використання альтернативних видів палива в регіонах за конкретними напрямками з метою систематизації інформації щодо наявного та потенційно можливого використання сільськогосподарськими та промисловими підприємствами, розробити її класифікацію;

5. Розробити комплекс заходів щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії, відходів у тепlopостачанні, комбінованому виробництві теплової та електричної енергії;

ЛІТЕРАТУРА

1. Renewable energy country attractiveness indices: February 2013 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ey.com/GL/en/Industries/Cleantech/Renewable-energy-country-attractiveness-indices>.
2. Рейтинг енергоефективності регіонів України [Електронний ресурс] // Ukrainian Energy Index – UEI 2014. – Режим доступу: <http://www.energy-index.com.ua/uk/ratings>.

Письмак Вікторія Олексіївна – к.е.н., доцент кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця

І. В. Подрез-Ряполова

ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПОСТАЧАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

Питання правового регулювання диверсифікації постачання природного газу є особливо актуальним на етапі реформування енергетичного сектору та побудови нової моделі газового ринку України згідно з європейськими стандартами та принципами, враховуючи взаємозв'язок між диверсифікацією природних енергетичних ресурсів та енергетичною

безпекою. Стабільне забезпечення енергетичними ресурсами стає можливим лише в умовах належного реформування національного енергетичного сектору, невід'ємною складовою якого є ринок природного газу. Однак, на сучасному етапі реформування наявні деякі проблеми щодо забезпечення належного рівню диверсифікації енергопостачання.

Так, Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України 26 травня 2015 року за № 287/215[1], серед актуальних загроз національній безпеці України, відмічає існування таких загроз енергетичній безпеці, як: спотворення ринкових механізмів в енергетичному секторі; недостатній рівень диверсифікації джерел постачання енергоносіїв та технологій; криміналізація та корумпованість енергетичної сфери; недієва політика енергоефективності та енергозабезпечення.

Щодо нормативних актів, на яких може будуватися вирішення відзначених проблем щодо диверсифікації газопостачання, то базовими законодавчими актами на даний час є Закон «Про ринок природного газу» [2] (далі – Закон № 329-VIII) від 09 квітня 2015 року № 329-VIII та Енергетична Стратегія на період до 2030 року (Далі – Енергетична Стратегія) [3], яка схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 1071-р. та була оновлена в зв'язку з неврахуванням у повному обсязі тенденцій світового розвитку енергетичної галузі та зі змінами в економіці та енергетиці України. При цьому, слід зазначити, що завдання щодо диверсифікації енергоресурсів сформульовані в багатьох нормативно-правових актах, однак більшість з них мають декларативний характер та не містять механізмів прямої дії.

Закон № 329-VIII у пункті 1 частини 1 статті 3, яка встановлює принципи функціонування ринку природного газу, закріплює принцип забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів природного газу, у тому числі забезпечення першочергового інтересу безпеки постачання природного газу, зокрема шляхом диверсифікації джерел надходження природного газу. При цьому, обов'язок розробки цільових програм щодо диверсифікації джерел надходження природного газу законодавчо віднесено до компетенції Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, основними завданнями якого є формування та реалізація державної політики у паливно-енергетичному комплексі.

Крім того, Законом № 329-VIII диверсифікація джерел надходження природного газу ідентифікована з заходами, спрямованими на збільшення обсягів постачання природного газу, які, в свою чергу, належать до

ринкових заходів, що застосовуються для подолання кризової ситуації всіх рівнів у рамках плану дій на випадок кризової ситуації (Національного плану дій), повноваження щодо затвердження останнього також належать до Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. При цьому, враховуючи існування диверсифікації як зовнішніх джерел так і маршрутів постачання природного газу, доцільним є законодавче закріплення обов'язку щодо розробки цільових програм відносно диверсифікації маршрутів постачання природного газу тощо. Однак на даний час наявна проблема щодо недостатнього законодавчого визначення механізмів диверсифікації постачання природного газу.

Основним нормативно-правовим актом, який містить найбільший об'єм положень щодо процесів диверсифікації постачання природного газу є Енергетична Стратегія, в якій диверсифікація зовнішніх джерел постачання енергетичних продуктів, а також диверсифікація маршрутів їх транспортування займає важливе місце. Зокрема, Енергетична Стратегія встановлює, що у майбутньому, крім роботи із традиційними джерелами імпорту, існує ряд можливостей диверсифікувати джерела імпорту газу до України, при цьому пропонуються проекти, серед яких одним з найбільш привабливих є поставка газу через наявні газотранспортні системи у реверсному напрямку. Так, реверсні поставки газу за участю європейських постачальників є найбільш доцільним видом диверсифікації надходження природного газу для нашої країни. Також треба враховувати той факт, що Україна намагається вести роботу в сфері реалізації проектів реверсних поставок природного газу починаючи з 2012 року, що намічає тенденцію до збільшення кількості країн ЄС – стабільних партнерів за реверсними поставками газу в найближчій перспективі.

Процеси диверсифікації джерел та маршрутів постачання газу на даний час мають досить актуальний характер та потребують відповідних господарсько-правових механізмів реалізації. Головним пріоритетом політики реформування газового сектору повинна бути диверсифікація як зовнішніх джерел, так і маршрутів постачання. Реалізація конкретних варіантів диверсифікації надходження природного газу в Україну потребує детальної господарсько-правової, технічної та економічної оцінки з точки зору прогнозування доцільності втілення та можливих ризиків, що має бути виконано в межах відповідних програм диверсифікації. Аналіз всіх можливих альтернатив дозволить виділити пріоритетні про-

екти, з врахуванням господарсько-правових, економічних напрямів та політичної доцільності. При цьому відкритим остається питання щодо порядку інвестування цих проєктів.

Таким чином, завдання диверсифікації постачання енергоносіїв для нашої країни є першочерговим, реалізація якого дозволить створити умови для зростання конкуренції, а також сприятиме стабільному та надійному забезпеченню енергоносіями. Однак, на даний час наявна проблема щодо недостатнього законодавчого визначення та реалізації механізмів диверсифікації джерел та маршрутів постачання природного газу, що обумовлює необхідність розробки відповідних цільових програм на основі комплексної та ефективної нормативно-правової бази, що в свою чергу сприятиме поліпшенню умов для залучення приватних інвестицій, активізації діяльності щодо диверсифікації поставок газу через співпрацю з європейськими компаніями та стабільності реверсних газопостачань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/para2#n2>.
2. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.2015 N 329-VIII// Відом. Верхов. Ради України. – 2015. – №27. – Ст. 234.
3. Енергетична Стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc.

Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна – здобувачка кафедри господарського права, Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

І. В. Сердюкова

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОТРИМАННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У зв'язку із необхідністю зниження фінансового навантаження на бюджет та підвищення конкурентоспроможності економіки держави, виникає необхідність прийняття діючих заходів з боку держави з метою вирішення енергетично-правових проблем. При цьому виникає правова та організаційна перешкода отримання пільги.